

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Rikarda Gastelua Ispizua

*Gernika-Lumo,
Bizkaia
(1918-2015)*

Aurkibidea

Biografia

1918. urtean jaio zen [Urdaibai](#) gazteluan, "Castillo Perejil" izenez ezaguna denean. Gaur egun, gaztelu hori Foruko herrian egon arren, lehen Gernikakoa zen; beraz, Rikarda bera gernikarra da. Andra Mari elizako lehen sepultura ere beraiena ei zen. Gurasoak ere gernikarrak zituen: aita [Txorraburu](#)koa eta ama [Errenteria](#) auzokoa. Zazpi neba-arrebatan gazteena izan zen; berak urtebete zuela hil zitzaenez aita, umetatik hasi behar izan zuen neskame lanetan; ondorioz, bizimodu gogorra izan zuten etxekoek. Urdaibai gazteluak hiru etxebizitza zituen eta, horietako batean, ezkontza egun batez, koltxoi baten hasitako suak etxe guztia erre zuen. Rikarda leihotik bota zuten mahasti batera eta horrela egin zien ihesugarrei. Denak onik atera ziren, baina zuten guztia bertan galdu zuten. Horren ostean, etxe ugaritan bizi izan ziren [Urdaibai](#) baserria eraiki arte, gazteluaren azpiko aldean, Forurako bide izkinan. Muxikan, Gernikan, Bilbon... neskame lanetan aritu zen ezkondu arte. Bonbardaketan bertan, [Erdikokale](#)ko zapata-denda batean ibili zen lanean. Bilbon zegoela, salaketa bat tarteko, Larrinagako kartzelan sartu zuten amarekin eta nebarekin batera; baina egun gutxi egin zituen bertan. Foruko [Pedro Agustin Agirre](#)gaz ezkondu zen; berak ere lantzean behin parte hartzen du grabaketan.

Zintak

GER-098

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-01-11
- **Iraupena:** 73 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea

GER-099

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-01-11
- **Iraupena:** 48 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

GER-100

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-02-06
- **Iraupena:** 10 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Urdaibai gaztelua Gernikakoa zen

- **Erref:** GER-098/004
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:02:39. **Bukatu:** 00:04:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

1918. urtean jaio zen Urdaibai gazteluan. "Castillo de Perejil" izena ez da jatorrizko izena, Gernikako umeek jarritakoa dela dio. Gernikako herriarena zen eremu hura, gaur egun Foruko herriarena izan arren. Andra Maria elizako lehen sepultura ere beraien etxekoa zen.

2. Urdaibai gazteluko sutea

- **Erref:** GER-098/007
- **Iraupena:** 0:03:58. **Hasi:** 00:05:55. **Bukatu:** 00:09:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Urdaibai gazteluan hiru etxebizitza zeuden. Ondokoei ezkontza gau batean koltxoiak su hartu eta gaztelua erre zen. Eskailera bakarra zuten eta bera mahats artera bota zuten goizaldeko hiruretan; gainerakoak zelan irten ziren ere kontatzen du. Gero Erreterria auzoko osaba baten etxera joan zen. Lehen jaunartzeko arropa erre zitzaion bertan beste gauza guztiekin batera.</p>

3. Urdaibai gaztelua zelakoa zen

- **Erref:** GER-098/009
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:10:51. **Bukatu:** 00:12:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Irudiak grabatzen
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Urdaibaiko gaztelua zelakoa zen ikusteko, koadro bat eta argazki zahar bat erakusten ditu etxearen egitura azalduz.

4. Kandela bat lez erre zen, oso arin

- **Erref:** GER-098/010
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:12:20. **Bukatu:** 00:13:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Bere ahizpa-eta gurdi-sokari helduta atera ziren onik Urdaibai gazteluko sutetik. Oso arin erre zen dena, kandela bat lez.

5. Dena erre zitzaien, baita ganadua ere

- **Erref:** GER-098/011
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:13:55. **Bukatu:** 00:17:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Goizaldean erre zen Urdaibai gaztelua, laguntza eskatzeko aukerarik gabe. Ganadua ere erre zitzaien. Gerora etxe berria egin zuten behe-rago. Ur bila gaur egun Dia supermerkatua dagoen tokira joan behar izaten ziren. Dena galdu arren beraiek onik atera ziren. Zigarro batek eragin ei zuen dena.

6. Artilezko koltxoiak

- **Erref:** GER-098/012
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:17:16. **Bukatu:** 00:19:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Koltxoiak artilearekin egiten zituzten eta horrelakoa izan zen beraien etxeko sua eragin zuena. Dena hutsitu eta eskuz garbitu behar izaten ziren.

7. Gabonetako ilusioa

- **Erref:** GER-098/013
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:19:28. **Bukatu:** 00:21:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Gabonetan eta San Kristobaletan jateko ilusioa zuen. Gabonetan oilo-aza eta txitxarroa jaten zuten. Erregenetan txirrindola izaten zuten, gero olgetako balio zuena.

8. Txakur amorratuarentzat Gabonetako ogia

- **Erref:** GER-098/014
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:21:03. **Bukatu:** 00:22:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua

Laburpena:

Gabon gauez ogi berria hasten zuten. Zati bat ebaki eta hurrengo urtera arte gordetzen zuten txakur amorratuari emateko.

9. Neskame bidali eta 3 egunetara etxera bueltatu zen

- **Erref:** GER-098/017
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:24:44. **Bukatu:** 00:26:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Muxikako Ariatza auzoko errota batean neskame lanetan bidali zuten, baina hiru egunetara etxera bueltatu zen.

10. Saldutakoarekin eta jendeak emandakoarekin bizi

- **Erref:** GER-098/019
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:27:51. **Bukatu:** 00:29:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

<p>Gernikako plaza astelehen arratsalde izaten zen, denetarik egoten zen. Bere ama bertara joaten zen etxeko jeneroa saltzera. 15 ume zituen andre batek amaren zain zeudela tremesa-eta ematen zien. Jendeak emandako arrokekin janzten ziren.</p>

11. Nahi zuten eskolara joan zitezkeen

- **Erref:** GER-098/020
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:29:59. **Bukatu:** 00:31:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Karmeldarren ikastetxera zein Foruko herri-eskolara joaten zen umetan, inork ez zuen kontrolatzen eta nahi zuenean nahi zuenera joaten zen. Foruko eskola non zegoen azaltzen du.

12. Abarkak ez zikintzeko ortozik

- **Erref:** GER-098/021
- **Iraupena:** 0:00:37. **Hasi:** 00:31:15. **Bukatu:** 00:31:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Euria zenean, abarkak ez zikintzeko, ortozik joaten ziren ez zutelako berriak erosteko dirurik.

13. Eskolara gutxi baserriko beharrak zirela-eta

- **Erref:** GER-098/022
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:31:52. **Bukatu:** 00:33:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Eskolara gutxi joan ziren baserriko lanak egin behar izaten zirelako. Bestela

neskame edo morroi joaten ziren. Etxean esnea zuten, baina saldu egiten zuten dirua behar zutelako; 3 txakur txikitan saltzen zen. Lehen jaunartzeko egunean ere, behiekin itaurrean ibili zen, ez zuten inolako ospakizunik egiten.

14. San Kristolaletako jatordu berezia

- **Erref:** GER-098/023
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:33:58. **Bukatu:** 00:35:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

San Kristobal jaietan jatordua berezia izaten zuten: garbantzua, zopa, gailetak, arroz-esnea, "sol y sombra" pattarra...

15. Foruko doña Pompeya eta zigorrak

- **Erref:** GER-098/026
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:37:52. **Bukatu:** 00:40:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Karmeldarren ikastetxean "Hermana Eusebia"gaz egon zen. Baina nahi zuenean Foruko eskolara joan zitekeen. Foruan doña Pompeya zuten eta hark paluarekin jotzen zituen. Eskolako liburuak eskolakoak ziren, ez etxera eramatekoak. Karmeldarretan behin txori-habia apurtzearren zigortu zuten.

16. Egurrezko oinetakoak eta arropak

- **Erref:** GER-098/028
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:43:20. **Bukatu:** 00:44:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Oinetakoak erosteko diru faltan amak egurrezkoak erosi zizkion Rikardari, merkeak besteko txarrak. Karmeldarren ikastetxean azul marinoz janzen ziren uniformedunek, baina bera ez.

17. Urdaibai baserria gaztelua erre ostekoa

- **Erref:** GER-098/031
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:48:54. **Bukatu:** 00:49:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Urdaibai baserrian ("Urdeibei" ahoz) hazi zen Rikarda, gaztelua erre ostean. Baina baserria eraiki arte beste etxe batzuetan bizi izan ziren.

18. Gernikara zein Forura

- **Erref:** GER-098/032
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:49:58. **Bukatu:** 00:51:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Gernika oso herri polita zen bere ustez. Eriabarrena astelehenero ganadu-eria egoten zen. Gernikarako jokera handiagoa zuten Forurako baino. Foruan dotrinan karameloak banatzen zituztenean bertara joaten ziren.

19. Gaubeilak eta hileta osteko janak

- **Erref:** GER-098/034
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:52:44. **Bukatu:** 00:54:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak

Laburpena:

<p>Lehen hileta-elizkizunen ostean jatorduak egiten ziren goizez ospatzen ziren-eta. Norbait hiltzen zenean gaubeila egiten zen hildakoaren etxean.</p>

20. Tokadak

- **Erref:** GER-098/035
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:54:51. **Bukatu:** 00:56:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

Norbait hiltzen zenean tokadak, kanpaiak, jotzen zituzten eta horrela izaten zuten horren berri. Andrazkoari bi kanpai jotzen zizkieten eta gizonari hiru.

21. Gorpua andarien lepo gainean

- **Erref:** GER-098/036
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:56:34. **Bukatu:** 00:58:49

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Hiletetan Urdaibai gaztelutik Andra Mariara joan behar izaten ziren, nahiko urrun. Gorpua lepoan eramaten zuten andariekin. Hauek jatordu berezia izaten zuten. Saraspen aldaketa egiten zuten beste lau andarirekin, bide luzea zen-eta.

22. Lau-hortza arbola puntan amarratu

- **Erref:** GER-098/038
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 01:00:06. **Bukatu:** 01:02:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Beraien auzoko batzuk behin lau-hortza arbolaren puntan amarratu zuten.

23. Errespontsua

- **Erref:** GER-098/041
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 01:06:41. **Bukatu:** 01:07:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Abadea baserrietara joaten zenean hildakoaren bila, txapelera dirua botatzen zien. Errespontsua. Pedro Agustinek dio andabideak bazaz beteta egoten zirela.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-24

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com